

Čís. 9074.

Vyměření povinného dílu z pozůstalosti, jejíž nemovitosti jsou zabrány.

Zábor jest tu břemenem váznoucím na pozůstalostních nemovitostech, k němuž jest při vyměřování povinného dílu přihlížeti. Se všemi nemovitostmi pozůstalostními jest naložiti jako se zabranými, ať na nich zábor byl nebo nebyl poznamenán, leč že byly rozhodnutím Státního pozemkového úřadu ze záboru vyloučeny (§ 3 a) záb. zák.), z něho propuštěny (§ 11 záb. zák.) anebo vlastníku ponechány (§ 20 příd. zák.).

1. Byly-li nemovitosti již za života zůstavitelova převzaty a také hotově zaplacený, nepatří již do pozůstalosti, nýbrž patří do ní jen cena za ně zaplacená.

2. Byly-li nemovitosti za zůstavitelova života již Státním pozemkovým úřadem převzaty, avšak přejímací cena za ně nebyla v čase jeho úmrtí ještě hotově zaplacená, patří do pozůstalosti pohledávka zůstavitelova za Státním pozemkovým úřadem na zaplacení přejímací ceny se 4%ním úrokem ode dne převzetí nemovitostí. Povinný díl jest tu vyměřiti příslušnou kvotou pohledávky samé. Tomu nevádí dvorský dekret ze dne 31. ledna 1844, čís. 781 sb. z. s. Nepominutelnému dědici jest zaplatiti kvotu vypadající na povinný podíl se 4%ními úroky ode dne smrti zůstavitelovy do dne splacení Státním pozemkovým úřadem do pozůstalosti, na to od tohoto dne s užitky na kvotu tu vypadajícími z plodonosného uložení pozůstalostním soudem schváleného až do dne právoplatného určení povinného podílu výrokem pozůstalostního soudu a od tohoto dne až do dne vyplacení kvoty té nepominutelnému dědici se zákonnými 5%ními úroky. Z částek, které dá Státní pozemkový úřad zapsati do náhradové knihy, převezme nepominutelný dědic příslušnou část pohledávky, jež se na něho převede. Stal-li se zápis pohledávky do náhradové knihy ještě před právoplatným stanovením povinného podílu, rozúčtují se mezi dědice povolaného a nepominutelného úroky z pohledávky do té doby placené a musí dědic povolaný vydati dědici nepominutelnému příslušnou kvotu do téže doby přijatých umořovacích splátek nebo umořitelných dílčích dluhopisů, ony i s užitky, tyto i s úroky a jich užitky.

3. Byly-li nemovitosti převzaty teprve po smrti zůstavitele, avšak ještě před vyměřením povinného podílu, jest užitky od smrti zůstavitele až do převzetí nemovitostí Státním pozemkovým úřadem rozúčtovati podle zásady § 786 obč. zák. v ten způsob, že nepominutelný dědic nemá nárok na poměrný podíl užitků in natura, nýbrž jen jich hodnoty v penězích, pro dobu od převzetí nemovitostí Státním pozemkovým úřadem tu pak platí obdobně zásady ad 2.

4. Ohledně nemovitostí, které nebyly převzaty ani do vyměření povinného podílu, jest vyšetřiti dvojí cenu, a) obecnou cenu, kterou mají nemovitosti v době odhadu a b) náhradovou cenu, kterou měly v letech 1913—1915. Cenu ad b) jest povolaný dědic povinen vyplatiti nepomi-

nutelnému dědici ihned po právoplatném přidělení povinného dílu. Rozdíl mezi cenou a) a b) jest povoláný dědic povinen vyplatiti nepominutelnému dědici příslušnou kvotou jen proti zákonnému pojištění, že ji svého času, kdyby Státní pozemkový úřad nemovitosti zcela neb z části převzal, zcela nebo zčásti vrátí, a, kdyby nepominutelný dědic toto pojištění poskytnouti nemohl, nebude povoláný dědic povinen vyplatiti mu zbytek ten příslušnou kvotou hotově, nýbrž bude povinen pouze ji zákonně pojistiti. Pokud bude hroziti nebezpečí převzetí, nemůže nepominutelný dědic žádati, by mu byl onen zbytek odevzdán do volné dispozice, nýbrž má jen právo na užitky (úroky) z této jistiny po celé mezičasi až do případného převzetí nemovitosti Státním pozemkovým úřadem.

Pokud jde o výměru vyhrazenou vlastníku podle § 11 zák., jest vypočísti obecnou nynější cenu a) 150 ha průměrné půdy zemědělské a b) 250 ha průměrné půdy vůbec a ze součtu obou vzíti polovici, příslušnou kvotu z této ceny vypadající na povinný díl jest vyplatiti nepominutelnému dědici ihned do volné dispozice. Nastanou-li pak při skutečném propuštění půdy rozdíly, musí si postižená strana újmu z rozdílů těch vyplývající vymáhati na druhé straně pořadem práva.

»Přidělením« ve smyslu § 786 obč. zák. jest rozuměti číselné zjištění povinného dílu.

Opatření podle § 145, druhý odstavec, nesp. říz. předpokládá výlučné a neomezené dědické právo dědicovo, jehož nemá dědic omezený fideikomisární substitucí.

(Rozh. ze dne 28. června 1929, R I 165/29.)

V pozůstalostní věci po Richardu Sch-ovi byl prováděn odhad nemovitostí za účelem vyměření povinného dílu. Nemovitosti byly zabrány. P o z ů s t a l o s t n í s o u d (krajský soud) nevzal na vědomí inventář a odhad provedený notářstvím jako soudním komisařstvím a zaslal spisy okresnímu soudu k provedení nového odhadu pokud byla za základ odhadu vzata hodnota náhradová podle vl. nař. ze dne 21. ledna 1921, čís. 53 sb. z. a n. R e k u r s n í s o u d napadené usnesení potvrdil s vyloučením dodatku, že se spisy zasílají okresnímu soudu k provedení nového odhadu pokud byla za základ odhadu vzata hodnota náhradová podle vl. nař. ze dne 21. ledna 1921, čís. 53 sb. z. a n. a uložil pozůstalostnímu soudu, by odhadní ceny nemovitostí bez nového odhadu vyšetřil a stanovil.

N e j v y š š í s o u d zrušil usnesení obou nižších soudů a uložil soudu své stolice, by dále jednal, řídě se směrnicemi vytýčenými níže v odůvodnění tohoto rozhodnutí.

D ů v o d y:

Jde o vyměření povinného podílu nezl. dcery zůstavitelovy z otecké pozůstalosti, jejíž nemovitosti jsou zabrány. Zábor nastal dne 24. dubna 1919 a opravňuje stát k převzetí za průměrné ceny let 1913—1915. Toto právo, jsouc právem nabytým, které stát kdykoli může vykonati, jest

břemenem váznoucím na pozůstalostních nemovitostech již z doby života zůstavitele, jenž zemřel dne 31. prosince 1925, a musí tedy, jakž § 784 obč. zák. o takových břemenech výslovně ustanovuje, při vyměřování povinného dílu od podstaty pozůstalostní býti »odečteno«, t. j. musí se k němu přihlížeti. Jsou tedy nižší stolice na omylu, když k němu nepřihlízejí a nařizují prostě odhad pozůstalostních nemovitostí podle obecné ceny, kterou měly v čase zůstavitelova úmrtí (§ 784 obč. zák. §§ 102, 103 nesp. říz.) a podle ní chtějí povinný díl vyměřiti. Jak by to bylo nespravedlivé, jest zřejmo na první pohled: povinný podíl vyměřil a vyplatil by se podle nynější obecné ceny nemovitostí, avšak napotom stát použije svého práva a převezme větší část nemovitostí za ceny předválečné, které jsou mnohonásobně (možná desateronásobně) menší, takže to, co dědic ze závěti obdrží, nestačí ani na krytí vyplaceného již povinného podílu, takže se nyní objeví, že značnou část zaplatil vlastně ze svého, kdežto přece měl z pozůstalosti vedle dědice nepominutelného i on participovati. Ale i názor stěžovatelky, která se domáhá toho, by za základ výpočtu povinného dílu vzata byla cena náhradová, t. j. cena z let 1913—1915, kterou by platil Státní pozemkový úřad, kdyby nemovitosti převzal, zejména tedy cena podle tabulek vydaných vládním nařízením ze dne 21. ledna 1921, čís. 53 sb. z. a n. jest právně mylný, ježto tím způsobem došlo by k nespravedlnosti zase na druhé straně, neboť, kdyby Státní pozemkový úřad nemovitosti nepřevzal, nebo jen z části převzal, byla by zase dědička ze závěti (stěžovatelka) v neoprávněné výhodě proti dědičce nepominutelné, které by se vyměřil podíl povinný podle mnohonásobně nižších cen předválečných, ač by dědičce ze závěti zůstaly nemovitosti, mající nyní cenu mnohonásobně větší. Zřejmo tedy, že k břemeni zabranosti přihlížeti se musí a že jde jen o to, naléztí správný způsob, jak je »odečísti«, t. j. jak je započísti, jak na ně vzíti zřetel, ano není jisto, zda stát vůbec, pokud se týče kdy své právo vykoná a nemovitosti převezme a v jaké míře. Předdeslati sluší, že znalecký elaborát a rekursní soud jsou na omylu, nepokládajíce za zabrané ony pozemky, na nichž zábor není knihovně poznamenán, neboť knihovní poznámka záboru má jen účel evidenční, nikoli konstitutivní, zábor nastal tím, že zákon záborový vstoupil v účinnost, nikoli teprve poznámkou záboru v knihách (§ 16 záb. zák.). Jest proto se všemi pozůstalostními nemovitostmi naložiti jako se zabranými, ať zábor na nich poznamenán je nebo není. Jen ty nemovitosti nejsou již zábořem stíženy, které byly právoplatným rozhodnutím Státního pozemkového úřadu buď podle § 3 písm. a) záb. zák. ze záboru vyloučeny nebo podle § 11 téhož zákona z něho propuštěny (§ 7 čís. 1 a § 11 čís. 1 zák. o poz. úř.), nebo podle § 20 přířd. zák. vlastníku ponechány. Rozhodným jest již jen, zda ty které nemovitosti byly již převzaty čili nic. K vůli správnému řešení rozebrati tu sluší všechny možné případy.

1. Byly-li nemovitosti již za života zůstavitelova převzaty a hotově zaplacený, nepatří již do pozůstalosti ony samy, nýbrž jen cena za ně zaplacená, která bude v pozůstalosti buď v hotovosti nebo jako vklad v peněžním ústavě, nebo jako zápůjčka třetí osobě, nebo ve věcech za

ni nebo z ní nakoupených a pod., anebo se nebude v pozůstalostním jmění vyskytovat vůbec, na př. byvši ztrávena, utracena nebo ztracena. Případ ten tedy sem vlastně ani nepatří, slušelo jej však nicméně připomenouti, protože, kdyby nemovitosti byly posud knihovně připsány zůstaviteli, mohlo by to strany a soud svěsti k názoru, že jest je do pozůstalosti pojmouti a k vůli vyměření povinného podílu započítati, kdežto správně má se věc tak, že Státní pozemkový úřad nabývá zabraných nemovitostí již převzetím, nemaje k tomu teprve potřebí knihovního vkladu, a že tedy stav pozemkové knihy, kde zapsán jest ještě zůstavitel, nerozhoduje, a na místo nemovitostí nastoupila cena podle paroemie pretium cedit in locum rei.

2. Byly-li nemovitosti za života zůstavitelova Státním pozemkovým úřadem sice již převzaty, avšak přejímací cena nebyla v čase jeho úmrtí ještě hotově zaplacená, patří do pozůstalosti pohledávka zůstavitelova proti Státnímu pozemkovému úřadu na zaplacení přejímací ceny se 4% (ne 5%!) úrokem, který Státní pozemkový úřad ode dne převzetí nemovitostí jest povinen platiti (§ 59 náhr. zák. a rozh. čís. 7676, 7775, 8425 sb. n. s.). Státní pozemkový úřad takovou pohledávku může buď hotově vyplatiti nebo dáti zapsati do náhradové knihy (§ 59, 61 náhr. zák.), a jest otázkou, jaký tato vázanost, nedopouštějící volnou disposici věřitelovu, má vliv na vypořádání dědice nepominutelného, jež se má státi v peněžitě hotovosti. Poněvadž stát jest povinen, umořovati pohledávku vlastníka v náhradové knize »aspoň« půl procentem ročně (tedy jest oprávněn umořovati ji i procentem vyšším) a může ji vypověděti (čtvrtletně) a zapraviti hotově neb umořitelnými dílčími úpisy, jest zjevno, že předem nelze majetkový výsledek těchto disposic Státního pozemkového úřadu číselně stanoviti, ano se neví, zda, kdy a jakou disposici úřad ten učiní, a nelze tedy také povinný díl z takové pohledávky předem bezpečně vyměřiti, avšak nemůže býti žádáno od povolaného dědice, by vyplatil nepominutelnému dědici povinný díl tak, jako by jmění podléhalo volné jeho disposici, což má rozhodný účinek na jeho zužitkování. Nezbyvá tedy, než vyměřiti povinný podíl na pohledávku tu vypadající příslušnou kvotou pohledávky samé, neboť jen tak dojde spravedlnost svého cíle. Tomu dv. dekret ze dne 31. ledna 1844, čís. 781 sb. z. s. naprosto nevádí, neboť toliko předpisuje, že nepominutelný dědic nemá nárok na poměrný (ideální) podíl pozůstalostních movitostí a nemovitostí, nýbrž jen na hodnotu svého podílu vypočtenou podle soudního odhadu, stanoví tedy nevýhodu pro nepominutelného dědice, jenž — nebýti předpisu § 784 obč. zák., v němž tento dekret už jest obsažen, a tohoto dekretu sama, měl by nárok na poměrný podíl pozůstalostního jmění in natura (§ 765, 766 obč. zák.), výhodu pro dědice povolaného, a to tak, že tento může onoho vybytí penězi. Tato výhoda nesmí býti obrácena na jeho škodu, ale netřeba tu ani rozbíratí, zdali byl by povolaný dědic, když by se mu vybytí povinného dílu v penězích zdálo obtížným, což by jen od jeho vlastního úsudku záviseti muselo, oprávněn vybytí ho in natura, neboť i kdyby se citovaný dv. dekret přes to, že i § 167 nesp. říz. s možností vybytí in natura počítá, vyložil v ten smysl.

že zřizuje nepominutelnému dědici nejen povinnost, nýbrž i právo na vybytí v penězích, nemůže se to přece nikdy vztahovati na případ, kde hodnotu peněžitou soudním odhadem správně vyšetřiti a zjistiti nelze, jak tomu zde. Kdyby tedy povoláná dědička tohoto svého práva, dáti nepominutelné dědičce přiděliti její povinný díl in natura místo v penězích, použila, odpadly by všechny komplikace, jak zde ad 2. tak níže ad 3. a 4. a zbývalo by jen, by se s ní o užitky pozůstalosti v mezičase pobírané vyúčtovala a vypořádala. Ježto však práva toho posud nepoužila, nutno otázku peněžitého vybytí řešiti a vyměřiti povinný díl přímo v penězích, aspoň pokud to možno. Než však se případ konečně rozřeší, jest ještě předeslati, že podle § 786 obč. zák. má nepominutelný dědic až do »přidělení« nárok na poměrný podíl užitků z pozůstalosti, pročež může také podle dv. dekretu ze dne 27. března 1847, čís. 1051 sb. z. s. žádati o užitcích těch účet za dobu od zůstavitelovy smrti až do přidělení. Sporno jest, co se má rozuměti »přidělením«. Krasnopolski Erbr. str. 217 zamítá s řadou starších názor, že výraz ten znamená odevzdání pozůstalosti, jak tomu chce víd. rozhodnutí XVIII čís. 7593, a rozumí jím s Ungrem, Stubenrauchem a jinými vyplacení povinného dílu, Ehrenzweig Erbr. 1924 str. 543, aniž by se o tom názoru i jen zmiňoval, neřkuli se s ním vypořádal, rozumí jím číselné zjištění povinného dílu, což by tedy byl, ač to už dále nerozbírá, podle rozličnosti případu rozsudek nebo smír (smlouva) nebo výrok pozůstalostního soudu v řízení nesporném stanovící výši povinného dílu. Jedině tento náhled jest správným, neboť, má-li nepominutelný dědic nárok jen na hodnotu v penězích, není, jakmile hodnota ta byla závazně a platně stanovena, závady, by i na místo užitků in natura nenastoupily užitky ze stanovené peněžité hodnoty, t. j. zákonné úroky z ní. Výsledek jest tedy tento: a) Z peněz Státním pozemkovým úřadem hotově zaplacených teprv po smrti zůstavitele musí povoláná dědička zaplatiti nepominutelné dědičce kvotu vypadající na povinný podíl se 4% úroky ode dne smrti zůstavitelovy do dne splacení Státním pozemkovým úřadem do pozůstalosti, na to od tohoto dne s užitky na kvotu tu vypadajícími z plodonosného uložení pozůstalostním soudem schváleného až do dne právoplatného určení povinného podílu výrokem pozůstalostního soudu a od tohoto dne až do dne vyplacení kvoty povolánou dědičkou dědičce nepominutelné se zákonnými 5% úroky. b) Z peněz, které Státní pozemkový úřad dá zapsati do náhradové knihy, převezme nepominutelná dědička příslušnou kvotu na její povinný podíl vypadající in natura, t. j. příslušnou částí pohledávky do náhradové knihy zapsané, kteráž část se na ni v náhradové knize podle právoplatného usnesení pozůstalostního soudu, stanovícího povinný podíl a tudíž i tuto kvotu, podle § 5 druhý odstavec nař. vl. ze dne 7. prosince 1922, čís. 360 sb. převede. Pokud by se zápis pohledávky do náhradové knihy byl stal ještě před právoplatným stanovením povinného podílu, úroky z ní Státním pozemkovým úřadem do té doby placené se rozúčtují mezi oba dědice podle zásady § 786 obč. zák., přijaté do téže doby umořovací splátky (§ 59 náhr. zák.) neb umořitelné dílčí

dluhopisy (§ 61 téhož zák.) musí dědic povoláný dědici nepominutelnému příslušnou kvotou vydati, ony i s užitky, tyto i s úroky a jich užitky.

3. Byly-li ty které nemovitosti teprv po smrti zůstavitele, avšak ještě před vyměřením povinného podílu převzaty, takže při vyměření mohl na převzetí vzat býti zřetel, tedy: a) Užitky od smrti zůstavitele až do převzetí nemovitostí Státním pozemkovým úřadem, t. j. za dobu, po kterou byly nemovitosti v držení pozůstalosti, se rozúčtují podle zásady § 786 obč. zák., která ovšem, hledíc k zásadě § 784 a cit. dv. dekretu z roku 1844 musí rozuměna býti v ten smysl, že nepominutelný dědic nemá nárok na poměrný podíl užitků *in natura*, nýbrž jen jich hodnoty v penězích (odhadní ceně), jak opět správně naznačuje Ehrenzweig n. u. m., kdežto Krasnopolski str. 218 pozn. 1 nesprávně dělí užitky samy. b) Co se týče doby od převzetí nemovitostí Státním pozemkovým úřadem, má se vše obdobně, jako shora pod čís. 2. a) a b), obdobně t. j. *mutatis mutandis*, zejména tedy, že ad 2. a) počáteční lhůtou není smrt zůstavitele, nýbrž převzetí nemovitostí Státním pozemkovým úřadem.

4. Co se týče nemovitostí, které ani do vyměření povinného podílu nebyly převzaty, takže při vyměřování nemohl na převzetí býti vzat zřetel, převzetí tedy leda v budoucnosti nastane, jest nutno předsevzítí dvojí odhad, t. j. vyšetřiti dvojí cenu: a) obecnou cenu, kterou nemovitosti mají v době odhadu, a b) náhradovou cenu, t. j. cenu, kterou měly v letech 1913—1915, kterouž vyšetřiti jest podle předpisů náhradového zákona (§ 41 a násl.), cit. vl. nař. z 21. ledna 1921, čís. 53 sb. z. a n. a novely k němu ze dne 21. září 1922, čís. 296 sb. z. a n., tedy podle tabulek prvním nařízením vydaných a pokud předmět pod ně nespadá, odborným znaleckým odhadem (§ 41 třetí odstavec náhr. zák., §§ 10, 11, 12, 18, 19 nař. čís. 53/21). K odhadu a) jest podotknouti, že Ehrenzweig l. c. str. 542 shledává povážlivým, by se vyšetřovala obecná cena, kterou má pozůstalost v době odhadu, maje za to, že vyšetřiti sluší cenu obecnou, již pozůstalost měla v době smrti zůstavitelovy, ač doporučuje, by se vedle ní vyšetřila i ona: kdyby to bylo správné, byly by v případě, o nějž jde, odhady tři, dva ad a) a jeden ad b). Než Ehrenzweig jest v nepravu, neboť když podle § 786 obč. zák. pokládá se pozůstalost od smrti zůstavitelovy až do přidělení povinného dílu za jmění dědici povolánému a dědici nepominutelnému poměrně společné, což platí obzvláště, jak zákon sám vytýká, ohledně zisku i újmy (ztráty), jest tím otázka tohoto mezidobí úplně vyřízena a nelze pozůstalost odhadovati než podle doby, kdy jde už o přidělení povinného dílu. Jde tedy o dvě ceny: obecnou přítomnou a) a náhradovou podle let 1913—1915 b). Tuto cenu b) bude povoláný dědic povinen vyplatiti nepominutelnému dědici příslušnou kvotou hned po právoplatném přidělení povinného dílu, a to, je-li nepominutelný dědic nesvéprávný, k rukám ochránčího soudu, hned proto, že tuto cenu musí nepominutelný dědic dostati v každém případě, i tehdy, pakli Státní pozemkový úřad k převzetí nemovitostí přikročí. Zbytek ceny obecné ad a) t. j. rozdíl mezi ní a cenou náhradovou b) bude povoláný dědic povinen vyplatiti nepominutelnému dědici příslušnou kvotou jen proti zákonitému pojištění, že ji svého času, kdyby

Státní pozemkový úřad nemovitosti zcela neb z části převzal, zcela neb z části vrátí, a, kdyby nepominutelný dědic toto pojištění poskytnouti nemohl, nebude povolaný dědic povinen, zbytek ten (řečený rozdíl) vyplatiti mu příslušnou kvotou hotově, nýbrž bude jen povinen ji zákonitě pojistiti (srv. §§ 230, 236, 1374 obč. zák., § 194, pokud posud platí, a § 199 nesp. říz.). Pokud bude nebezpečí převzetí hroziti — a to bude tak dlouho, dokud nemovitosti pozůstalostní budou zabrány — dotud nemůže nepominutelný dědic žádati, by mu řečený zbytek (rozdíl) byl odevzdán do volné dispozice, neboť po případném, úplném neb částečném převzetí nemovitostí Státním pozemkovým úřadem nastane mu povinnost, by jej zcela neb zčásti vrátil, nýbrž bude míti jen právo na užítky (úroky) tohoto kapitálu po celé mezičasi až do případného převzetí nemovitostí Státním pozemkovým úřadem. Dojde-li vskutku budoucně k převzetí, možná ovšem, že se nebude odhad b), který provede Státní pozemkový úřad neb úřad, jenž v jeho funkce vstoupí, shodovati s odhadem, který proveden bude nyní v pozůstalosti, nýbrž že budou jisté rozdíly, třeba že po obakrát bude se odhad ten prováděti podle týchž zásad, ale tomu nelze předejíti, a nebude tedy zbývati nic jiného, než aby strana, jež následkem rozdílů těch, jež zřejmě budou jen neznáčné, bude trpěti újmu, si ji na druhé straně pořadem práva vymáhala. Aby se však možnost takových rozdílů uvedla na nejmenší míru, odporoučí se, by pozůstalostní soud dorozuměl se se Státním pozemkovým úřadem, by mu tento přenechal k odhadu své znalce, čímž se ušetří mnoho i na útratách, protože tito znalci nejen jsou obeznámeni dokonale s pozemnoreformními předpisy, jež jiní znalci teprve by musili namáhavě studovati, aniž by byla záruka, že je dokonale ovládnou, ale mají nad to už mnoholetou praxi v jich praktickém používání, takže odhad se provede poměrně snadno a rychle a proto i laciněji.

Zbývá ještě otázka výměry vlastníku podle § 11 zák. vyhrazené, jež musí mu býti ze záboru propuštěna, a ohledně níž tedy také povinný podíl nemůže býti nepominutelnému dědici co do práva disposičního omezován. Neví se ovšem, jakou (podle druhu) a kterou (podle místa a tudíž i bonity) Státní pozemkový úřad při případném uplatňování práv státu ze záboru svého času vlastníku propustí, a proto možno počítati jen tu nejmenší míru, která v každém případě propuštěna býti musí. To je podle § 11 zák. míra § 2 téhož zák., t. j. 150 ha zemědělské půdy neb 250 ha půdy vůbec. Ale neví se ani, co v tom kterém případě jest cennější a co méněcenné, zda oněch 150 ha či těchto 250 ha, a proto lze slušně bráti u obou možností za základ výpočtu jen bonitní střed, tam vši půdy zemědělské, zde vši půdy vůbec, takto vypočísti obecnou nynější cenu a) 150 ha průměrné půdy zemědělské a b) 250 ha průměrné půdy vůbec a ze součtu obou vzíti polovici, kteráž sama pak bude představovati obecnou nynější hodnotu půdy, jež vlastníku propuštěna býti musí a příslušná kvota této hodnoty na povinný podíl vypadající, tedy peníz, který nepominutelnému dědici hned do volné dispozice vyplacen býti musí. Ovšem i zde nastanou v případě skutečného nápotomního propuštění rozdíly, nejen z příčiny už zmíněné možnosti různého odhadu

nynějšího a budoucího, nýbrž i z příčiny, že bude více než průměr propuštěno půdy toho neb onoho druhu nebo lepší nebo špatnější bonity než průměrné nebo konečně i více, než na mnoho-li vlastník podle § 11 zák. má naprostý nárok, ale i tu nezbyvá, než by si postižená strana újmu z rozdílů takových vyplývající vymáhala na druhé pak pořadem práva. Dodati sluší, že sice stát má podle § 14 zák. právo, vyvlastniti, je-li třeba, půdu i pod meze § 2 téhož zák. (tedy neponechávajíc ani 150 neb 250 ha), avšak to už jest pravé vyvlastnění, kde stát musí pak zaplatiti náhradu podle § 365 obč. zák., tedy cenu plnou, a nikoli jen cenu let 1913—1915, takže tu pochybnost nastati nemůže a případ ten sem vůbec nepatří. Totéž platí i o převzetí inventáře podle § 53 a násl. náhr. zák., neboť i za ten musí se zaplatiti podle § 67 téhož zák. obecná cena nynější, záboru podléhá jen půda, nikoliv inventář. Jak vidno, liší se případ, kde nemovitá pozůstalost stížena jest zábořem, od obyčejného případu, kde záboru není, tím, že se musí pozůstalost roztržiti podle určitých skupin, z nichž se musí vyměřiti kvota povinného podílu z každé zvlášť. První skupinou bude všecek majetek nepodléhající záboru, ať movitosti, pohledávky a j., kde vyměření povinného dílu půjde před se podle zásad občanského zákona, a dalšími skupinami budou nároky za převzaté nemovitosti, pokud se týče nemovitosti samy, pokud posud převzaty nebyly, avšak i na dále zabrány zůstaly, tak jak tyto skupiny shora pod čís. 2., 3. a 4. vytčeny. Věc nad míru složitá, pravda, avšak složitost je jen důsledkem různé právní povahy jednotlivých skupin, takže bez řádného rozlišení nelze spravedlnosti učiniti zadosť. Je jen v moci stran věc zjednodušiti. Jednak totiž může povoláná dědička přijmouti nepominutelnou dědičku kvotou povinného dílu za podílníci pozůstalostního majetku in natura, o čemž již shora řeč, jednak zase nepominutelná dědička může uplatniti práva fideikomisární substitutky ze závěti, o čemž tu ještě promluvíti sluší. Závěť povolavši za universální dědičku všeho jmění zůstavitelova pozůstalou vdovu stanoví jedním dechem, že v případě její smrti přechází toto jeho jmění celkem, bez jakéhokoli zkrácení na jejich (zůstavitelovu a jeho vdovy) dceru Zdenku, a dodává, jeho polovinu velkostatku, pakli by jej nemohly neb nechtěly držeti, nechť prodají a nechť si jeho dědici vzpomenou, že oběť jeho života byla nadarmo, avšak, kdyby chtěli polovinu tu prodati osobám, jež poznačuje a za kupitele přijmouti zapovídá, musí jeho dědici přijmouti zavděk povinným podílem, a zbytek připadne klinice pro psy. Podle tohoto obsahu závěti se přímo vnucuje, že zůstavitel činí dceru Zdenku fideikomisární substitutkou své manželky jako universální dědičky (§ 608 obč. zák.) a jest s podivem, že to ani soud ani opatrovník dcery posud nepostřehli. Kdyby tedy universální dědička tuto substituci uznala, anebo v případě, že by odporovala, kdyby bylo příslušným řízením právoplatně uznáno, že tu substitute jest, byla by věc vzhledem k § 613 obč. zák., podle něhož přední dědic má vlastně jen nárok na užívání pozůstalosti, kterou musí zanechatí poddědici, zcela jednoduchá, neboť, i když se přihlíží k § 774 obč. zák., podle něhož musí povinný díl zůstatí nepominutelnému dědici zcela volným, ničím

neomezen, dala by se věc snad smírně porovnat tak, by bylo zřejmo, že nezl. poddědička ani na zákonném ani na testamentárním právu dědickém nijak neutrpí, takže by opatrovnické schválení bylo možno bezpečně udělit, na př. kdyby jí byl ideální podíl pozůstalosti rovnající se povinnému dílu přenechán in natura do vlastnictví a na zbytek jí zachována byla práva fideikomisární substitutky. Bylo tedy tak rozhodnouti, jak se stalo.

Prvý soud jest upozorniti, že opatření podle § 145 druhý odstavec nesp. říz., jímž se přenechává dědici právní držba kapitálů neb jiných majetků pozůstalostních, předpokládá výlučné a neomezené dědické právo dědicovo, jehož dědic omezený fideikomisární substitucí nemá, a že jest tedy otázkou, srovnává-li se opatření ze dne 16. března 1926 s tímto předpisem, a dále, že dohoda o přejímací ceně ze dne 29. prosince 1928 má potřebí i schválení ohledně nezl. Zdenky a že by tedy v obou směrech bylo třeba učiniti usnesení zákonu odpovídající.

Čís. 9075.

Nejde o pouhou žalobu určovací, nýbrž i o žalobu o plnění, žádáno-li v žalobě nejen za uznání neobmezenosti vlastnického práva, nýbrž i, by byl žalovaný uznán povinným zdržeti se jakýchkoliv činů porušujících vlastnické právo.

Žalobní prosba podle § 523 obč. zák. není pochybena, domáháno-li se zdržení zásahu žalovaného co do celého pozemku, ač žalovaný zasahoval vskutku jen do jeho části.

(Rozh. ze dne 28. června 1929, Rv I 149/29.)

Procesní soud první stolice vyhověl žalobní žádosti, by bylo uznáno právem, že žalovaný jest povinen uznati, že žalobkyni přísluší k pruhu v šíři 2 m na východní hranici pozemku č. kat. 357 zapsaného do vložky č. 852 desk zemských a k hradbě na tomto pruhu a podél celé původní hranice pozemku toho postavené neobmezené právo vlastnické, že jest povinen zdržeti se jakýchkoliv činů porušujících vlastnické právo. **O d v o l a c í s o u d** žalobu zamítl.

N e j v ý š š í s o u d zrušil rozsudek odvolacího soudu a vrátil mu věc, by nepřihlížeje k důvodu, z něhož žalobu zamítl, znovu rozhodl o odvolání po případném dalším jednání.

D ů v o d y:

Názor odvolacího soudu, že jde o žalobu určovací ve smyslu § 228 c. ř. s. a že by tedy žalující strana musila tvrditi a prokázati právní zájem na brzkém zjištění tvrzeného vlastnictví, jest právně mylný, neboť, praví-li se v žalobě, že žalovaný porušuje vlastnictví žalobkyně na sporném pruhu s hradbou tím, že hradbu na pruhu bourá, zejména že tak učinil dne 31. července 1927 a po její opravě znova, a žádá-li žalobní